

RADOVAN, luneta portala trogirске katedrale
LIK DONATORA NA FRESKI U CRKVI SV. MIHAJLA KRAJ STONA

Uz Radovanovo djelo važno mjesto u razvoju romaničke plastike XIII. st. zauzimaju splitski reljefi i skulpture na zvoniku katedrale. Reljefi magistra *Otta*, premda djela zakasnjeloga majstora, ipak se uklapaju u sliku splitskoga i trogirskega XIII. st., kada su kipari progovorili narodnim jezikom. Njima se potvrđuje raspon romaničkoga kiparstva, koje se u isto vrijeme iskazivalo gotovo pučkim Ottovim likovima, kao i rafiniranim animalističkim minijaturama majstora Radovana. Osim reljefa s prikazom mjesnih zaštitnika, Otto je radio i frontalni luk s prikazom lova nad propilejima zvonika. Luk je imao ikonografski nazivnik sličan oblim stupcima Radovanova portala, dok reljef prikazuje poznatu legendu o apostolskom poslanju Sv. Dujma i apostolskom podrijetlu splitske crkve. Moćno klesani lavovi nad ulazom u predvorje i skupina ljudskih likova iznad lavova posve su sigurno u svezi s Radovanovom skulpturom. Među njima je najznačajniji reljef Navještenja, koji još odaje bizantinizirajuće značajke, ali ikonografski počiva na posve zapadnjačkoj teološkoj shemi; Utjelovljenje Kristovo zapravo je početak Muke. Taj reljef s nekoliko figuralnih konzola sa zvonika (u Muzeju grada) najmonumentalnije su djelo splitske romanike. Isti majstor prevodi Radovanovo Rođenje »à double face« iz trogirске lunete u jedan iskaz, pokazujući tek ugođaj plasticiteta, ne postižući produhovljenost lica.

Izvan tih tokova razvoja romaničke skulpture u Hrvatskoj stoji skupina ljudskih glava rustificiranih crta i izražaja lica (konzola?), nađenih u ruševinama benediktinskoga samostana u Rudini blizu Požege, te skulpture (likovi) regularnih kanonika Sv. Groba Jeruzalemskoga iz njihova samostana u Glogovnici blizu Križevaca. Skulpture radionice domaćih kamenara okupljenih potkraj XIII. st. na podizanju općinske palače u Puli uklapa se u liniju provincijskih stilskih formi. Posebnu kiparsku cjelinu čine velika drvena raspela; u Istri ih je očuvano pet, a najstarija su iz Bala i Galizane; raspelo iz Pule (zapravo iz porečke biskupije) i iz Gračišća međusobno se odnose kao predložak prema replici; trijumfalni »živi Krist« iz Eufrazijane u Poreču pretvoren je u gotičko doba u ikonografski tip »žalosnoga Krista« (glava mu je tada iščaćena iz ključnih kostiju i pada ustranu, a jedna noga mu je slomljena prebačena preko druge te s njom spojena samo jednim čavlom). Tome treba pridodati i zreloromaničkoga trijumfalnoga »Velog boga« iz nekadašnje benediktinske crkve Sv. Nikole na Susku.